

Priserne oppe, og kan man ikke i sine Overdragelser til Private fastsætte Bestemmelser om Vederlaget, hvad jeg ikke drister mig til at paasta, at man skulde kunne, saa vil jeg ønske, at Regjeringen, i sin Nedbønhed til at virke for Arbejderne, og for at hindre et Resultat, som man under alle Omstændigheder maa ønske ikke maa indtræde, vilde gaa til at bringe det Offer, naar og hvor det var muligt selv at lade Statsarbejde udføre, med Fare for, at det kan blive noget dyrere, men til Gjengæld med Sikkerhed for, at det ikke kan siges, at det og det Statsarbejde er udført paa en saadan Maade, at nogle Enkelte have tjent Meget, og Andre have maattet arbejde for et saadant Vederlag, at de maatte neppe en Gang have havt det tørre Brød. Det er et Resultat, som jeg i Arbejdernes og Alles Interesse ønsker ikke maa indtræde. Jeg taler ikke om Foriden. Jeg tør ikke rette nogen Anse eller Bebrejdelse mod Noget, thi jeg har ikke de Oplysninger, som i saa Henseende maatte være nødvendige. Men jeg udtaler kun det Ønske, at Regjeringen i saa Henseende vilde have Opmærksomheden henvendt paa, hvad der kan gøres for at afværge dette, og særlig, naar Omstændighederne ere af den Bestaffenhed, at der ikke haves anden Udvei, end at Staten selv overtager Arbejdet, under Betragtningen af, hvilke Midler og Veie der bør bruges, heller ikke vil sly dette, selv at overtage Udførelsen af Arbejdet, for derigjennem at sikke det Formaal, jeg har antydet. Det vil altsaa ses, at det ikke er noget saa meget stort og Omfattende, som Forespørgslen gaar ud paa. Den gaar nemlig kun ud paa, hvorvidt man inden for de Grænser, hvor man ikke ad anden Veie kan opnaa en Betyggelse for dette Resultat, vil være rede til at træffe ogsaa denne Foranstaltning og bringe det Offer, som maa bringes for at opnaa et for Arbejderne tilfredsstillende Resultat. Det er med denne Motivering, at jeg tillader mig at rette denne Forespørgsel til den høitærede Conseilspræsident, om den høie Regjering vil sørge for, at Statens Arbejder saa vidt muligt ikke bortliciteres, men udføres under Statens egen Ledelse.

Conseilspræsidenten (Strup): Det er jo ikke saa overmaade længe siden, at den Doktrin ganske almindelig blev gjort gjældende og med særlig Styrke blev hærdet i Rigsdagen, at Staten skulde afholde sig fra selv at drive Industri, og at Statsanstaffelser og Statsarbejder skulde tilveiebringes ved Licitation. Det er ikke længere siden, end at disse Fordringer med stor Styrke ere komne frem ligeoverfor mig, da jeg paa en

anden Blads end den, jeg nu beklæder, havde Ledelsen af forskellige Statsarbejder. Nu tror jeg, at man temmelig almindelig har indset, at man ikke altid ved Licitation kunde naae de billigste Priser, ikke at tale om, at man ikke naaer det bedste Arbejde, og at man som Følge deraf er kommet til i større Maal at udføre Statsarbejder ved Statens egen Foranstaltning. Det er ikke ganske ubetydelige Virksomheder, som drives af Staten, saaledes Bærstet, Usserød Klædefabrik, der jo saa ofte har været angrebet som Statsindustri i sin Tid, og Geværfabriken, nok sagt, der er jo flere betydelige industrielle Virksomheder, som drives af Staten selv, og uden at man nu hører disse stærke Stemmer om, at de burde overlades til Private. Men foruden disse industrielle Virksomheder er der jo ogsaa forskellige andre Arbejder, der nu udføres ved Statens umiddelbare Foranstaltning, navnlig under de militære Ministerier. Jeg tror altsaa, at jeg kan sige, at man er kommet meget tilbage fra den tidligere Hævdelse af Doktrinen om, at Staten skulde holde sig udenfor al den Virksomhed, som kan drives af Private. Det kan ikke nægtes, at der desuden ved Bortlicitation af Arbejder hæfter den Ulempe, at Entreprenøerne og Underentreprenøerne kunne benytte sig af et rigeligt Arbeidsmarked, det vil sige af, hvad vi kalde Arbejdsløshed, til uforholdsmæssig at trykke Arbejdspriserne ned. Jeg kan ikke Andet end give den ærede Forespørger Ret i, eller maa i alt Fald tiltræde hans Udtalelse herom. Ogsaa jeg betragter dette som en Ulykke. Naar man saa vil spørge om, hvorvidt det da er muligt, at Statsarbejde gennemgaaende kan udføres ved Statens egen Foranstaltning, saa er det jo ganske klart, at der er mangfoldige Anstæffelser, som der for Tiden ikke kan være Tale om at tilveiebringe paa anden Maade end ved Bestilling i indenlandske eller udenlandske Etablissementer, af den ganske simple Grund, at man mangler de fornødne Værksteder og Apparater til at lade de paagjældende Gjenstande udføre ved Statens egen Foranstaltning. Der kunde jo f. Ex. ikke være Tale om at ville undgaa Bestilling af Kanoner i Udlandet, da hverken Staten selv eller noget dansk Etablisement er i Stand til at udføre dem; og heller ikke vilde der kunne være Tale om selv at bygge Lokomotiver til Jernbaner, da man for Tiden mangler baade Værksteder og indøvede Arbejdere. Saaledes er der mangfoldige og meget betydelige Anstæffelser for Staten, som der ikke kan være Tale om at foretage paa anden Maade, end stet er.